

Schaatsen door de rietvelden van de Weerribben

Beleef het winterlandschap van de Weerribben op een unieke manier: op de schaats! De boswachter wijst de weg.

Met zijn blik op het ijs schaatst boswachter Egbert Beens langzaam voor ons uit. Hij speurt niet naar gevaarlijke scheuren waarover je kunt struikelen, maar naar diersporen. Na een kort stukje over het schoongeveegde natuurijs neemt hij ons mee naar de Vrijstate: een deel van de Weerribben dat buiten de gebaande paden ligt. 'Op de schaats kom je veel dieper het gebied in dan 's zomers met de boot', glundert Egbert, die zichzelf onomwonden als schaatsgek bestempelt. 'Het is prachtig om mensen te laten zien hoe ik als boswachter schaatsend mijn werk doe. Ik neem ze mee op patrouille tussen de rietvelden.' Het ijs van de Vrijstaten is bedekt met een maagdelijk laagje sneeuw. Alleen de wind heeft het beroerd, en een dier dat het ijs is overgestoken. Egbert houdt stil bij kuiltjes in de sneeuw. Hij knielt neer. 'Een otterspoor', wijst hij. 'Waarschijnlijk was het dier op zoek naar een zwakke plek in het ijs. Otters moeten 's winters onder het ijs duiken om vis te vangen. Hun prooien zoeken de bodem op omdat daar het water het minst

koud is. Het liefst houden otters hun achtervolgingen kort, om energie te sparen. Maar als het nodig is, kunnen ze hun adem wel een paar minuten inhouden.'

Krakend ijs

De deelnemers aan de schaatsexcursie verzamelen zich rond de boswachter. Iedereen schrikt, als plotseling het ijs luid kraakt. 'Rustig maar,' sust Egbert als ervaren natuurijschaatser. 'Als jullie je verspreiden gebeurt er niks. Het is een kwestie van gewicht verdelen. Het ijs is sterk genoeg.' Er gaat een zucht van verlichting door de groep. De aandacht is al snel weer bij het otterspoor. 'Wanneer een otter ergens een wak vindt, duikt hij onder', gaat de boswachter verder. 'Als er geen sneeuw op het ijs ligt, kun je soms de bellenbaan zien die de otter al zwemmend achterlaat. Tussen zijn haren zit lucht, die tijdens het duiken uit zijn vacht wordt geperst. De luchtbelletjes blijven hangen onder het ijs. Een collega van me heeft eens staand op het ijs een otter onder zijn voeten zien doorzwemmen. Dat zou ik ook weleens willen meemaken!' Trijntje Sloot, geboren en getogen in de Weerribben, geniet zichtbaar van de verhalen van de boswachter. 'Ik ben 58 jaar', zegt ze. 'Maar ik heb nog nooit het spoor van een otter gezien. Mijn vader was rietsnijder. Als kind ging ik vaak met hem mee om met bossen riet te sjuuwen. Als je zo opgroeit, neem je de natuur voor lief. Na vandaag ga ik mijn omgeving toch anders bekijken. Je ervaart heel goed dat in het verstilde landschap allerlei dieren leven. Dan word je één met de natuur.'

Weren en ribben

De Vrijstate is een favoriete plek van boswachter Egbert Beens in de Weerribben. 'Hier zijn de stroken land en water afwisselender van vorm dan in de rest van het gebied', legt hij uit. Doordat de zeventiende tot negentiende-eeuwse turfstekers die de architecten zijn van het landschap, zich in de Vrijstate niet aan de afspraken hielden. Normaal mochten de stroken land niet te smal zijn, om afbrokkeling door wind en water te voorkomen. Het water, de 'weren', en de stroken land, de 'ribben', gaven de Weerribben hun naam.

Met je neus er bovenop

Voor Tessa Veurman is het de eerste keer dat ze in de Weerribben schaatst. 'Normaal rijd ik er met de auto langs, of met de fiets', vertelt ze. 'Maar vanaf het ijs leer ik het gebied opnieuw kennen. En met zijn enthousiasme trekt de boswachter me helemaal mee de natuur in. Ik zit er met mijn neus bovenop!' Egbert is alweer een stukje doorgeschaatst. Hij vindt een ander spoor, dit keer van een boomarter. De pootafdruk van dit familielid van de otter is – net als het dier zelf – een stuk kleiner. En er zitten afdrucken van nagels in. 'Boommarters klimmen in bomen, otters niet', verklaart Egbert het verschil. Jammer genoeg vinden we vandaag niet de uitwerpselen van de otter en de boomarter. Daar markeren beide soorten hun territorium mee. We moeten het doen met de beschrijving van de boswachter. 'In de uitwerpselen van otters zitten visgraten en schubben', zegt hij. 'Bij boomarters zitten er zaden in. En de geur is

anders. Otterpoep ruikt naar vis.' Terug bij de opstapplaats doen we voldaan onze schaatsen uit. Voor Annemieke Brak zal na deze excursie een volgend bezoek aan de Weerribben zeker meer diepgang hebben. 'Nu ik weet wat er allemaal op en onder het ijs gebeurt, beseft ik dat de natuur meer is dan een mooi plaatje.'

- Tijdens de schaatstocht heb je grote kans om reeën tegen te komen.
- In 2002 werden de eerste otters in de Weerribben uitgezet. Nu leven er zo'n 20 exemplaren.
- Mensenhanden veranderden het drassige moerasgebied in eindeloze rietvelden.
- Het veen van de Weerribben werd in drie eeuwen afgegraven om in gedroogde vorm, turf geheten, als brandstof te dienen.

Gepubliceerd in: Naar Buiten (december 2013) | Magazine van Staatsbosbeheer
© Manon Laterveer-de Beer